

1. IEVADS.

Gulbenes ģimnāzijas ēkas kultūrvēsturiskā inventarizācija veikta pēc tās īpašnieka Gulbenes novada domes pasūtījuma un VKPAI īpašiem noteikumiem (Nr. 06-04/223, izdoti 03.02.2014.) 2014.gada martā.

Darba uzdevums bija veikt celtnes kultūrvēsturisko inventarizāciju, vēsturiski un mākslinieciski vērtīgo fasāžu un interjera detaļu lokalizāciju plānā , fotofiksāciju. Līdzās darbam objektā tika apsekoti arī pieejamie rakstītie avoti.

Gimnāzijas ēka atrodas Gulbenē, Skolas ielā 10, pilsētas nomalē, **Celtne Valsts nozīmes arhitektūras piemineklis Nr. 5017**. Tā novietota ar galveno fasādi pret Skolas ielu, bet ar plašu priekšdārzu starp ielu un skolu. Valsts ģimnāzijas ēka novietota vienā kvartālā ar vidusskolas ēku un sporta zāli.

Telpu numerācija inventarizācijas plānos pieņemta no inventarizācijas lietas.

Darbus veica arhitekte (sertifikāts Nr.10-0602) Dace Lukšēvica. Kultūrvēsturiskā inventarizācija apkopota vienā sējumā 4 eksemplāros, no kuriem viens –pasūtītājam, viens –Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai, viens- A/S Komunālprojekts Jēkabpils nodaļas arhīvā, viens- Gulbenes novada būvvaldē.

2. ĪSA BŪVĒSTURE.

Skolas ēka pamatakmens ielikts 1927.gadā. 1928. gada rudenī Gulbenes Valsts komerc - un arodskola pārgāja uz mācībām jaunajā ēkā. Ēkas projektu izstrādājis ievērojams latviešu arhitekts, skolu ēku projektētājs Indriķis Blankenburgs (1887.-1944.). Tā uzbūvēta savulaik pašā pilsētas nomalē Emzes parka malā un iekļāvās ainavā kā pilij līdzīga celtnē. Tās arhitektūra atgādina 19. gadsimta sākuma klasicisma pili ar ortodoksāli klasiskā manierē veidotām fasādēm. Ar komercskolas ēkas izbūvi saistās arī Skolas ielas izveide, tā iela ieguva arī savu nosaukumu. Ēka faktiski kopš uzcelšanas kalpojusi vienai funkcijai – skolai.1940./41. mācību gadā padomju laikā skola tika pārdēvēta par ekonomisko tehnikumu, vācu laikā tā atguva savu nosaukumu, bet jau 1944.gadā, atsākoties padomju varai, skola tika likvidēta. Kopš tā laika te darbojās Gulbenes nepilnā vidusskola. No 1974.gada ēkā Gulbenes 1.vidusskola, 2008.gada novembrī tai piešķīra Valsts ģimnāzijas statusu.

Jau sākotnēji skolas trīsstāvu korpusam cieši klāt piebūvēts mūra vienkārtstāva darbnīcu korpus, kuram 20.gs. 50.gadu sākumā uzbūvēts 2.stāvs (koka un mūra konstrukcijās). Vienlaikus ar 2.stāvu tiek piebūvēts neliels vējtveris uz vienu sānu no rīzālīta izvirzījuma.

Nākamās lielākās pārmaiņas notikušas laikā no 1965.līdz 1974.gadam, kad 1.stāvā durvju ailes no kāpņu telpas tiek pārbūvētas par atvērtām ailēm uz sānu gaitenīiem.

Kopumā celtnē maz pārbūvēta, daudzkārtīgi tā kosmētiski remontēta. Pēdējie lielākie remontdarbi – fasādes remonts ar apmetuma nomaiņu cokoldaļā, logu nomaiņu darbnīcu korpusā veikts 2000.gadā.

3. INVENTARIZĀCIJAS REZULTĀTI

3.1. APJOMS.

Celtnei saglabājies sākotnējais apjoms. To veido divas daļas - trīsstāvu pamatēka (A korpus) un tai vienā galā perpendikulāri izvietotā divstāvu daļa (B korpus) – kādreizējā darbnīcu ēka. Šobrīd nepabeigta savienošā gaitēna būve no divstāvu korpusa uz sporta zāli.

Galvenās pamatēkas apjoms risināts tradicionālās klasicismam raksturīgās formās ar četrslīpju jumtu, pilnīgi saglabājis sākotnējo formu. Skolas darbnīcu korpus sākumā būvēts kā vienstāvu celtni, bet iespējams drīz pēc 1949.gada tam uzbūvēts 2.stāvs un neliels vējtveris. Arī tā apjoms risināts līdzīgi pamatēkai tikai samazinātā mērogā –simetrisks pret centrālo asi , ar rīzalītu centrā un divslīpju jumtu. Asimetriski piebūvētais vējtveris un 2000.gadā tapušais vēl nepabeigtais gaitenis aizsedz rīzalīta izbūvi uz iekšpagalmu.

3.2. BŪVKONSTRUKCIJAS.

Ēkas nesošās sienas mūrētas no dzelteniem ķieģeļiem, apmestas. Dzelzbetona pārsegumi. Jumta konstrukcijas koka.

Vizuāli apsekojot ēku, redzams, ka tās konstrukciju un apdares detaļu stāvoklis ir apmierinošs un labs.

Starp sienas arī būvētas no ķieģeļiem vai koka karkasa ar ģipškartona apdari.

3.3. FASĀDES.

Sienas. Ēkas fasāžu apdare - gluds kaļķa cementa apmetums. Klasicisma formas un celtnes mērogs ēku padara līdzīgu 19.gs.sākuma pilij. Galvenā korpusa (A) abās platākajās fasādēs (pret ielu un pret iekšpagalmu) (**1., 5., 11. att.**) simetrisks kārtojums ar piecu logailu platumā izbūvētu rīzalītu, kurš jumta daļā noslēdzas ar frontonu. Tajā jumta logs pusloka formā. 1.stāva apdare visapkārt abiem korpusiem veidota ar rustojumu, virs logiem atdarinot slēgkmens motīvu. Horizontāli izteiksmīgas līnijas veido dzega, kas atdala 1.stāvu no augstākajiem ēkas stāviem un jumta dzega ar platāku pārkari, kuru klasiski papildina „zobiņu” josla. Galvenā korpusa (A) ielas un pagalma fasādēs rīzalīta vertikālās līnijas akcentē gludi seši pilastri divu stāvu augstumā ar joniskiem kapitējiem (**15.att.**). noslēgumā pie jumta dzegas. 2.stāvā aklās logailas (**16.att.**). ar izteiksmīga profila apmalēm, palodzēm un uz konsolēm balstītiem sandrikiem atgādina par klasicismā lietoto paņēmieni, kad funkcionāli telpā logs nav nepieciešams , tad fasādē to izbūvē, lai saglabātu simetriju vai ailu ritmu.

Kā mazāka mēroga atdarinājums līdzīgi veidota arī darbnīcu korpusā (B) fasāžu plastika. 1.stāva līmenī rīzalītos četri pilastri ar jonisku kapitēļu noslēgumu, kuriem fonā rusojums.

Šobrīd fasāžu apdare kopumā fiziski apmierinošā stāvoklī.

Cokola apdare gluds apmetums ar nelielu izbīdījumu no ārsienas. Atsevišķās vietās bojāts (mehāniski?) apmetums.

Fasādes krāsojums iespējams arī sākotnēji bijis vienā (baltā) tonī ar pelēku cokoldaļu. Krāsojuma izpēte netika veikta.

Jumts. 3.stāvu apjomam (A) saglabājies sākotnējais jumta segums - skārds, krāsots zaļā tonī (**12.att.**). Virs A korpusa jumta forma četrslīpju, saglabāts sākotnējais vertikālo noteku izvietojums, kas veidots atbilstoši visa jumta

notekūdeņu savākšanas virzieniem, kurus veido uzlocīta skārda teknes. Vertikālās notekas veidotas kvadrātiskas šķēsgriezumā, izbūvētas cauri dzegām, lai saglabātu nepārtrauktu vertikālu formu.

Divstāvu daļai (B) šobrīd viļņotas azbestcements loksnes. Virs B korpusa divslīpu jumts. Notekūdeņi tiek savākti horizontālās teknēs pie jumta dzegas. Vertikālās notekas veidotas kvadrātiskas šķēsgriezumā, izbūvētas cauri 1.stāva dzegai, lai saglabātu nepārtrauktu vertikālu formu.

3.4. PLĀNOJUMS.

Ēkas plānojums saglabājies sākotnējais ar nelielām pārbūvēm.

A korpusā 1 un 2. stāvā telpas izvietotas abās pusēs gaitenim, kas stiepjas ēkas garenvirzienā.

1. stāvā tam perpendikulāri izbūvēts otrs –īsāks gaitenis, kas savieno abas ieejas ēkā un kāpņu telpu. Sākotnēji pirmais stāvs projektēts skolotāju dzīvokļu un skolas saimniecības vajadzībām, bet otrais un trešais kabinetiem, mācību telpām, zālei. 1.stāva sākotnējo plānojums nedaudz tiek izmainīts pēc 1965.g.inventarizācijas, kad 1. stāvā skolotāju dzīvokļu telpas tiek pielāgotas skolas kabinetiem- ieejas no kāpņu telpas uz trīs pusēm tiek paplašinātas, durvis likvidētas.

2. stāva plānojums saglabājies gandrīz sākotnējais. 50.gadu sākumā izbūvēta ieeja uz B korpusa 2.stāva gaiteni. A korpusa kāpņu telpa izvietota pagalma pusē un 2. un 3. stāvā izgaismota ar logiem uz iekšpagalma pusi. Lai dienas gaismā iespīdētu gaitēnos, gandrīz visām iekšdurvīm izbūvēti stikloti virslogi. Atšķirīgs plānojums 3.stāvam, kurā saglabājušās sākotnējās durvis no kāpņu telpas uz trim pusēm atsevišķās telpās. Simetriski centrā pret kāpnēm novietota skolas zāle.

B korpusā plānojums būtiski izmainījies, pēc 1949.gada, kad darbnīcu daļā plašās caurstaigājamās darbnīcu telpas tiek sadalītas mazākās kabinetu telpās un austrumu galā izvietota ēdnīca ar virtuvi. Šādu plānojumu celtnē saglabājusi joprojām: korpusa pusē tuvāk A korpusam gaitenis izvietots iekšpagalma pusē. Centrālajā daļā kur izvietotas koka kāpnes, gaitenis veidots ar pagriezieniem. Otrā ēkas galā gaitenis izvietots gar celtnes ziemeļu malu. Gaitēņi abās ēkas pusēs un abos stāvos izgaismoti ar vairākiem logiem.

1.stāvā šobrīd vēl nerealizēts līdz galam izbūvētais gaitenis no B korpusa uz sporta zāli.

3.5. GALDNIECĪBAS IZSTRĀDĀJUMI.

ĒKAS ĀRDURVIS

Saglabājušās visas sākotnējās ārdurvis: D-A101(17. att.), D-A102 (19. att.), D-A103 (20. att.), izņemot B korpusa vējtvera durvis D-B104, kas tapušas vēlāku pārbūvju laikā kā atdarinājums. Galvenās ārdurvis veidotas vienādas gan uz ielas, gan pagalma pusi – simetriskas divviru koka pildīņu durvis ar stiklotu virslogu (pagalma pusē šobrīd stiklojums aizstāts ar finiera plāksni). Durvju vērtnes rāmī 3 pildīņi, no kuriem apakšējais veidots ar dekoratīvu vertikālu rievojumu, augšējā vietā 8 rūšu stiklojums. Durvīm veidotas divas atstatu izvietotas naseglīstes starp kurām novietots durvju rokturis un atslēgas vairodziņš. Virs durvīm virslogs ar liektu pārsedzi. Stiklojuma vertikāli spraišļi izvietoti iepretī durvju naseglīstēm. Saimnieciskās durvis D-A103 vienviru ar trīs pildīņiem, kur apakšējais ar vertikālu rievojumu, bet augšējais horizontāli izstiepts stiklojums ar rombiski izvietotiem liektiem spraišļiem. Ārdurvis krāsotas

ar sedzošu eļļas krāsu vidēji tumšā pelēkā tonī. Abām galvenajām ieejas durvīm saglabājusies sākotnējā furnitūra (**18., 21., 22.att.**).

IEKŠDURVIS

Saglabājušās gandrīz visas sākotnējās pildīņu iekšdurvis. Tās, atkarībā no funkcionālā pielietojuma, nozīmības izgatavotas pārdomāti un nedaudz atšķirīgas uzbūves.

A korpusā lielākā daļa iekšdurvju

Paplašinot 1.stāva ailes no kāpņu telpas, tās izbūvētas ar taisnā pārsedzēm. 20.gs. 90.gadu sākumā šīs ailes apdarinātas ar baltām glazētām keramikas flīzēm un koka aplocēm (**8.att.**),.

LOGI

A korpusā 1. un 2. stāvā saglabāti visi sākotnējie **koka logi, koka palodzes** (L-1) (**8.att.**), 3.stāvā 2000.g. remontā nomainīti lielās zāles logi ar koka dubultlogu kopijām. Daudziem logiem zudusi oriģinālā furnitūra. Kopumā logu tehniskais stāvoklis ir labs un apmierinošs.

B korpusā zuduši sākotnējie logi, tie nomainīti ar koka dubultlogu kopijām. Tās izgatavotas precīzi respektējot sākotnējo logu uzbūvi un kopumā saglabājušas fasādes sākotnējo raksturu.

Logu krāsojums zondāžas nav veikta.

Pagalma fasādē saglabājušies dažādu pārbūvju laikā tapuši logi. Vecākajā piebūves daļā- koka logs L-4, jaunākajā- mazi plastmasas logi L-5. Rietumu gala fasādē saglabāties koka logs bez sandrika (iespējams iebūvēts pēc pirmās piebūves tapšanas).

GRĪDAS

A korpusā saglabājušās sākotnējās grīdas - divkrāsu cementa flīžu segums 1.stāva gaitenīs. Koka dēļu grīdas. Krāsotas brūnā tonī.

3.6. APKURE

Ēka sākotnēji apsildīta ar krāsnīm. No sākotnējās apkures saglabājušies visi ķieģeļu dūmvadi un atsevišķas podiņu krāsnis A korpusa 1.stāva telpās Nr.3 (**57.att.**), Nr.1, Nr.12 (**56.att.**), Nr. 15, nr.19 (**58.att.**). Balti glazētu **podīņu krāsnis** ar vienkāršu cokolu mūrētas no podiņiem ar izmēriem 18,0x25,0 (h). B korpusā abos stāvos saglabājušās metāla apaļās krāsnis diametrā ap 1,00 m Telpā Nr.56 saglabājusies skārda apaļā krāsns novietota ar kurtuvi pret gaiteni un lielāko sildvirsmas daļu telpā N.58. (**59.att.**).

3.7. TELPU APDARE

SIENAS. Telpas sienas iekšpusē apmetas, krāsotas. Kaļķa apmetums uz koka skaliņiem. Krāsu toni, kas tika atrasti telpā Nr.1:

GRIESTIEM veidota liekta aploce savienojuma vietā ar sienu. Kaļķa apmetums klāts uz skaliņiem. Griestu balsinājums no sienas krāsojuma atdalīts ar vienkārtas brūnu krāsas līniju (~1 cm platu) 2,46 m augstumā no grīdas.

4. SECINĀJUMI

Skolas ēka būvēta (1927-1928.g.) laikā , kad Latvija atguvusies pēc pirmā pasaules kara un būvniecības un amatniecības darbu kvalitāte ir sasniegusi augstu līmenī pateicoties uzkrātajai pieredzei un tehniskajām iespējām.

Ēku projektējis viens no Latvijā ievērojamiem skolu arhitektiem I.Blankenburgs, kurš ir autors daudzām skolām gan Rīgā, gan Latgalē. Gulbenes skolas projekts individuāls risinājums konkrētas skolas vajadzībām.

Kaut arī skolas ēkai mainījušies lietotāji, tās funkcija līdz pat šodienai saglabājusies sākotnējā. Tas arī noteicis apstākļus, kādēļ ēka piedzīvojusi salīdzinoši minimālas pārbūves. Un neskatoties uz ikdienas noslogojumu un intensīvo telpu lietošanu, celtniecības un amatnieku darba kvalitāte ceļot ēku, nodrošinājusi oriģinālo detaļu ilglaicīgumu gan fasādēs, gan iekšējās.

Lielākā ēkas pārbūve jeb piebūve notikusi 50. gadu sākumā, kad sākotnējai darbnīcu daļai uzbūvēts otrais stāvs, saglabājot 1.stāva sākotnējo arhitektūru un daļēji arī plānojumu.

2000.gada remontā nomainīta pret kopijām daļa oriģinālo logu un atsevišķas durvju vērtnes.

Fasāžu apdare fiziski šobrīd apmierinošā stāvoklī

Cokolam atsevišķās vietās bojāts (mehāniski?) apmetums.

Šobrīd Gulbenes valsts ģimnāzijas ēka Latvijas kultūras mantojumā ir joprojām nozīmīga ar to , ka

- skolas ēkai pilnībā saglabāties **sākotnējais apjoms**, un fasāžu sākotnējais risinājums, apmetumā veidotas **apdares detaļas**, dekoratīvie veidojumi, **koka dubultlogi**, gandrīz visas koka pildīņu **ārdurvis** un **iekšdurvis** ar virslogiem, pamatēkas jumta segums ar noteku risinājumu, iekšējās oriģinālais flīžu segums, dz/betona kāpnes ar kaltām metāla margām, balto , glazēto podiņu krāsnis

- pamatēkā (A korpusā) saglabāties arī tās sākotnējais **plānojums**.

- ēkas **konstrukcijas** kopumā ir labā stāvoklī.

Arhitekta
2014.gada 31.martā

Dace Lukšēvica

Arhitekts : Dace Lukšēvica
Sertifikāts Nr. 10 - 0602
Pasūtītājs : Gulbenes novada dome
Ventpils iela 65 - 29, Gulbene

Objekta adrese: Skolas iela 10, Gulbene

Objekts: **GULBENES NOVADA ĢIMNĀZIJA**
Skolas iela 10,
Gulbene

Pirmsprojekta izpēte

KULTŪRVĒSTURISKĀ INVENTARIZĀCIJA.

Arhitekts.....D.Lukšēvica
Sertifikāts.....Nr.0602

2014.g. marts, Jēkabpils

SĒJUMA SATURS.

1. Ievads
2. Īsa būvvēsture
3. Inventarizācijas rezultāti
  - 3.1. Apjoms
  - 2.2. Konstruktijas.
  - 2.3. Fasādes.
  - 2.4. PLānojums
  - 2.5. Galdniecības izstrādājumi
  - 2.6. Apkure
  - 2.7.Telpu apdare
4. Secinājumi.
5. Rasējumi.
  - 4.1. 1. stāva plāns
  - 4.2. 2.stāva plāns.
  - 4.3. 3.stāva plāns
6. Fotoattēlu saraksts
Fotoattēli (1.-59.).